

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้สังคมมีหน้าที่และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยให้สถาบันศาสนาเป็น ศูนย์การเรียนรู้และกำหนดไว้ด้วยว่าการจัดการศึกษามีทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542, หน้า 4) ในขณะที่สังคมไทยมีวัดในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน วัดสามารถจัดการศึกษาตามแนวสากลผสมผสานกับการศึกษาตามแนวดั้งเดิมในพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี ดังเช่นการจัดการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรในวัด ทั่วประเทศมีโรงเรียนชนิดนี้มากกว่า 409 แห่ง ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนพระภิกษุสามเณร ด้านวิชาการทางโลกควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม แม้จะดำเนินงานจนประสบความสำเร็จในหลายๆด้าน แต่ก็ยังพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างมากมาย โดยภายใต้การสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้น ตามความประสงค์ของคณะสงฆ์โดยพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) ว่า “การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรม ก็จำเป็นต้องอนุวัตไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีก แผนกหนึ่ง คือหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรม ควบคู่กันไป” ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศระเบียบกระทรวงฯ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ขึ้นเมื่อวันที่ 20

กรกฎาคม พ.ศ. 2514 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นแนวทางดำเนินการจัดการศึกษาและส่งเสริม สนับสนุนของ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการในสมัยนั้น ในปี พ.ศ. 2545 ได้มีพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม ทำให้มีหน่วยงานที่กำกับดูแล รับสนองงานคณะสงฆ์และพัฒนากิจการ พระพุทธศาสนาโดยตรงคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งแยกมาจากกรมการศาสนา ดังนั้น เพื่อให้การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นไปอย่างต่อเนื่องมีระเบียบควบคุมการดำเนินงานที่ชัดเจน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงได้ออกระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2546 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาในโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อ ฝ่ายศาสนจักรและฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือ ทางฝ่ายศาสนจักร ก็จะได้ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรม สมควรแก่ภาวะ สามารถธำรงและสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และ ถ้าหากพระภิกษุสามเณรเหล่านี้ลาสิกขาไปแล้ว ก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้ หรือเข้ารับราชการสร้างประโยชน์ให้ ก้าวหน้าแก่ตนเองและบ้านเมืองสืบต่อไปด้วยเช่นกัน (กองพุทธศาสนศึกษา, คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม, 2557, หน้า 1)

กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2529 หลังจากการประชุมผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศ ที่วัดแจ้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในระยะนั้นมีโรงเรียนที่เป็นสมาชิกในกลุ่มภาค อีสานอยู่เพียง 19 โรง มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดเพชรบูรณ์ 2 โรงเรียน มาขอเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเพิ่มอีกคือ โรงเรียนวัดไพรสณฑ์ศักราราม อำเภอหล่มสัก และโรงเรียนวัดสระเกศ อำเภอหล่มเก่า ต่อมาเมื่อกรมการศาสนาได้จัดสรรงบประมาณอนุมัติให้ มีงบบริหารและบุคลากรนักวิชาการประจำกลุ่ม และออกระเบียบว่าด้วย กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ปี พ.ศ. 2537 ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่า ด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ปี พ.ศ. 2535 และใช้ชื่อว่า “กลุ่มโรงเรียนพระ ปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัด อุตรธานี หนองคาย สกลนคร เลย และขอนแก่น ตามเขตการศึกษาในสมัยนั้น ทางสมาชิก กลุ่มระยะนี้มีจำนวนโรงเรียนเพิ่มขึ้นถึง 86 โรงเรียน ต่อมาในปี พ.ศ.2546 สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ออกประกาศคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เรื่อง กำหนดกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2546 โดย เป็นการสมควรปรับปรุงประกาศคณะกรรมการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาให้มี

ความเหมาะสมในการบริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยรวมกลุ่มที่มีขนาดเล็กและแยกกลุ่มที่มีขนาดใหญ่จำนวน 14 กลุ่มโรงเรียน ให้มีความเหมาะสมกับการดำเนินงานและเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้มีความคล่องตัวและรวดเร็วยิ่งขึ้น จึงแยกกลุ่มที่ 9 ประกอบด้วยโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดขอนแก่น เลย หนองบัวลำภู อุดรธานี หนองคาย และสกลนคร ออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 7 และกลุ่มที่ 8 ซึ่งโรงเรียนที่อยู่ในจังหวัดขอนแก่น เลย และหนองบัวลำภู จำนวน 45 โรงเรียนเป็นกลุ่มที่ 7 และโรงเรียนที่อยู่ในจังหวัดอุดรธานี หนองคาย และสกลนคร จำนวน 40 โรงเรียนเป็นกลุ่มที่ 8 และในปี พ.ศ. 2560 โรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มที่ 8 มีสมาชิกเพิ่มเป็น จำนวน 43 โรงเรียน ปัจจุบัน ได้มีประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2555 ให้กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 ตั้งอยู่ที่ วัดศรีสะเกษ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ทำหน้าที่ ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนภายในกลุ่ม ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนให้สอดคล้องตามแผนการพัฒนาโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียนนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบการจัดการศึกษาโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน รวบรวมข้อมูลและพัฒนาศาสนสถานโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน ปฏิบัติหน้าที่อื่นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย (โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8, 2560, หน้า 1-2)

การบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษาโดยจะต้องมีการวางแผนในการพัฒนาหรือวางแผนเชิงกลยุทธ์ เพื่อนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งงานวิชาการ ถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ทั้งผู้บริหาร โรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วม ในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง งานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วยงานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งโรงเรียน จะต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง เรียกว่าหลักสูตรสถานศึกษาดังนั้น ครูจะต้องทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งงานวิชาการที่ครูจะต้องปฏิบัติ จะประกอบด้วยภารกิจหลัก ซึ่งมีขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา 17 งาน (กองพุทธศาสนศึกษา 2557, หน้า 5-91)

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่า การบริหารด้านงานวิชาการนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด การจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จ อยู่รอด และมีความมั่นคงจะขึ้นอยู่กับประสิทธิผลด้านการ

บริหารงานวิชาการ ถ้าสถานศึกษา สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ก็จะสามารถดำเนินงานต่อไปได้ อย่างเรียบร้อย ถ้าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ก็จะสะท้อนออกมาในรูปของผลสัมฤทธิ์และ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพสถานศึกษาที่ตกต่ำลง ประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือหรือตัวบ่งชี้ในการ ตัดสินใจว่าการบริหารของสถานศึกษา สามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ วางไว้มากน้อยเพียงใด เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลที่ได้รับและผลสำเร็จของงาน มีความเกี่ยวข้องกับ ผลงานที่สถานศึกษาพึงประสงค์ จึงมีความสำคัญ ต่อสถานศึกษา ดังนี้ 1) ช่วยตรวจสอบ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งการจัดตั้งสถานศึกษาย่อมกำหนด วัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้ อย่างชัดเจน เพื่อดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการหรือไม่ 2) วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ชัดเจน เพื่อดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการหรือไม่ 3) ประเมินผล การดำเนินงานกับ แผนงานที่กำหนด การดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมย่อมต้องมีการวางแผน กำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ การจัดสรรทรัพยากรการใช้อำนาจหน้าที่การบริหาร การปฏิบัติงานให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน 4) ประเมินผลสำเร็จกับวัตถุประสงค์ เปรียบเทียบผลงาน ที่ดำเนินการไว้ได้ตามแผนงานกับวัตถุประสงค์ด้านการบริหารงานวิชาการที่คาดหวัง ถ้าผลของ งานบรรลุตาม วัตถุประสงค์และความคาดหวังของสถานศึกษา แสดงว่า สถานศึกษานั้นมี ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการ(ภารดี อนันต์นาวี, 2551, หน้า 203)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ มีสภาพการดำเนินงานด้านการบริหารวิชาการ ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ซึ่ง มีผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพวิชาการด้านพระพุทธศาสนาของผู้เรียน อ้างอิงจากผลการ ทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพระพุทธศาสนา Buddhism National Educational Test : B-NET ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 จำนวน 43 โรงเรียน ในระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยในรายวิชาบาลี 32.45 วิชาธรรม 34.39 วิชาพุทธประวัติ 33.15 วิชา วินัย 34.80 ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยในรายวิชาบาลี 30.52 วิชาธรรม 32.46 วิชา พุทธประวัติ 43.24 วิชาวินัย 33.16 ซึ่งแต่ละวิชาถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่น้อย จากเกณฑ์การประเมิน ดังกล่าวซึ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นหน้าที่โดยตรงของการบริหารงาน วิชาการ (สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 8, สถิติผล B-NET, 2559, หน้า 1)

จากสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 มีประเด็นที่ ต้องได้รับการพัฒนาที่สำคัญอยู่หลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณภาพ และมาตรฐานในการ จัดการศึกษา ในปัจจุบันของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ยัง ไม่เป็นที่ยอมรับจาก สังคมในวงกว้างความไม่ชัดเจนในอัตลักษณ์ของการจัดการศึกษาที่

สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริงประสิทธิภาพของระบบการดำเนินการด้านการบริหาร จัดการและการจัดการศึกษา ที่ยังไม่มีทิศทางการพัฒนาและขาดความชัดเจนในการสร้างเอกภาพการบริหารให้กับกลุ่มโรงเรียน และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด นอกจากนั้นยังพบว่า การสร้างพันธสัญญาการดำเนินงาน และการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างศาสนทายาทที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ยังไม่ได้มีการกำหนดให้ มีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก จะมีเพียงการดำเนินงานตามกรอบแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำคัญ อีกทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ไม่มียุทธศาสตร์การพัฒนาที่เด่นชัดพอ ที่จะเป็แนวทางของการจัดการศึกษาในบริบทพื้นที่นั้น ๆ เพื่อ สร้างศาสนทายาท และดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ ชุมชน ในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ (กองพุทธศาสนศึกษา, บทสรุปผู้บริหาร 2553, หน้า 1)

จะเห็นได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งถือว่าเป็นจุดหมายหลักของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา และเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร ในการบริหารงานวิชาการดังกล่าว การปฏิบัติงานวิชาการถือว่าเป็นงานสำคัญและเป็นหัวใจของการบริหารงานทั้งหมด ทั้งนี้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องตระหนักเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนร่วมกันคิดร่วมกันทำในการทำงานเป็นทีมโดยบุคลากรในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อม และมองเห็นคุณค่ามีความรู้ความเข้าใจตลอดถึง การติดตามกำกับกับการดำเนินงานในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

ดังนั้นผู้วิจัยนั้นเป็นนักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษาและเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา และเป็นผู้มีส่วนในการรับผิดชอบต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในฝ่ายศาสนศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษา สภาพ ปัญหาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อนำมาพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

การศึกษาการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. สภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ครูพระ อยู่ในระดับใด

5. แนวทางการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

5. เพื่อหาแนวทางการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สมมติฐานการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ ดังนี้

1. สภาพ และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ครู ครูพระ อยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
2. สภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ครูพระ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มที่ 8 มีความแตกต่างกัน
3. สภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ครูพระ ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มที่ 8 มีความแตกต่างกัน
4. สภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ครูพระ ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่แตกต่างกัน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มที่ 8 มีความแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาสภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในครั้งนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่บุคลากร ทุก ๆ ฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ครูพระ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 ในการใช้เป็นแนวทางกำหนดแผนพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
2. ผลการวิจัยในครั้งนี้ จะช่วยให้ ผู้จัดการโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องด้านฝ่ายบริหารงานวิชาการทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ทำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนางานการบริหารวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพ ปัญหาและประสิทธิภาพการบริหารงาน วิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ ตามขอบข่ายการ การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา 17 ภาระงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 28-51, อ้างถึงใน กองพุทธศาสนศึกษา, 2557, หน้า 5-91) ซึ่งจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นต่อการ บริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 8 จำนวน 4 โรงเรียน ใน 4 จังหวัด โดยมี ผู้บริหาร ครู ครูพระ พบว่า มีการปฏิบัติจริงตามขอบข่าย 15 ภาระงานดังนี้

- 1.1 การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ
- 1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 1.7 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 1.8 การนิเทศการศึกษา
- 1.9 การแนะแนว
- 1.10 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในและมาตรฐานการศึกษา
- 1.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กร

อื่น

- 1.12 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร

หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

- 1.13 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
- 1.14 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
- 1.15 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร ครู ครูพระ ของโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในปี

การศึกษา 2560 จากโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 8 จำนวน 490 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 43 คน ครูผู้สอน จำนวน 258 คน ครูพระ 189 รูป (กองการพุทธศาสนศึกษา, สถิติบุคลากรทางการศึกษา, 2560, หน้า 22-23)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร ครู ครูพระ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2560 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จของ Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 43) จำนวน 217 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 40 คน ครู จำนวน 103 คน ครูพระจำนวน 74 รูป จาก 40 โรงเรียน การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นแบบใช้สัดส่วน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 สถานภาพ จำแนกเป็น

3.1.1.1 ผู้บริหาร

3.1.1.2 ครู

3.1.1.3 ครูพระ

3.1.2 ขนาดโรงเรียน

3.1.2.1 ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน ไม่เกิน 120 คน)

3.1.2.2 ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 121-300 คน)

3.1.3 เขตพื้นที่จังหวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่

3.1.3.1 จังหวัดสกลนคร

3.1.3.2 จังหวัดอุดรธานี

3.1.3.3 จังหวัดหนองคาย

3.1.3.4 จังหวัดบึงกาฬ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามขอบข่ายภารกิจ การบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 8 จำนวน 15 ภาระงานดังนี้

3.2.1 การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

3.2.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ

- 3.2.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 3.2.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 3.2.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 3.2.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 3.2.7 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 3.2.8 การนิเทศการศึกษา
- 3.2.9 การแนะแนว
- 3.2.10 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในและมาตรฐาน

การศึกษา

- 3.2.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ

องค์กรอื่น

- 3.2.12 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร

หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

- 3.2.13 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ

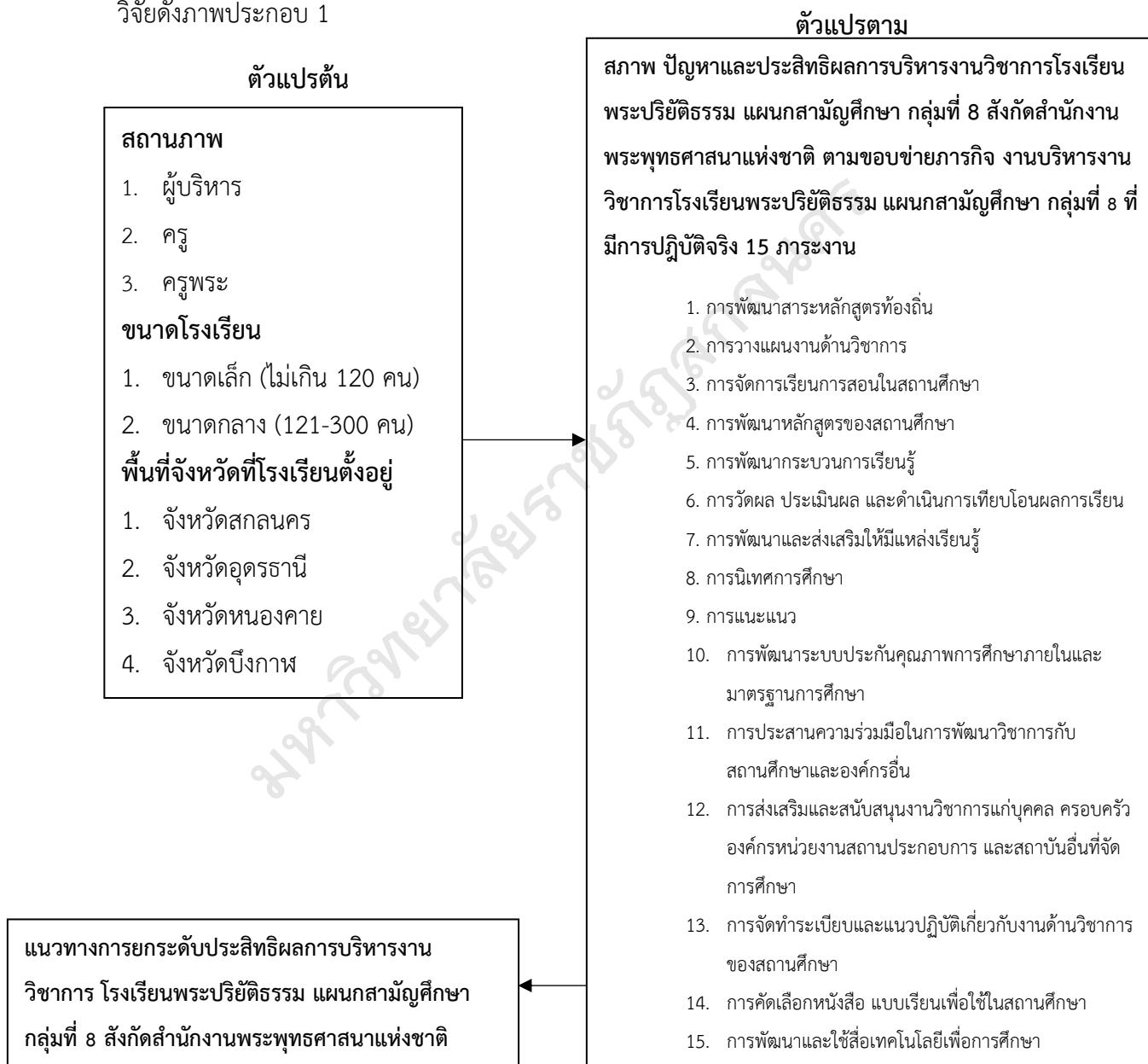
สถานศึกษา

- 3.2.14 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

- 3.2.15 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษา สภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ตามขอบข่ายภารกิจ งานบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สรุปเป็นแนวคิดการ
วิจัยดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ไว้ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง ภาระงานตามขอบข่ายภารกิจการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 ซึ่งมี 15 งานดังนี้
 - 1.1 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตั้งแต่การวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น การวิเคราะห์หลักสูตรของสถานศึกษา การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การให้ความเห็นชอบในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น
 - 1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ หมายถึง การดำเนินการอย่างมีระบบแบบแผนเพื่อให้ได้มาซึ่งแผนงานในการดำเนินงานวิชาการ โดยรวบรวมข้อมูล กำกับดูแลนิเทศติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วย การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล การประกันคุณภาพการศึกษา การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ
 - 1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำแผนการเรียนรู้อยู่ในทุกกลุ่มสาระ ทุกช่วงชั้น โดยอาศัยความร่วมมือของเครือข่ายสถานศึกษา การใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ พัฒนาห้องสมุด เพื่อความสะดวกต่อการศึกษา
 - 1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเพื่อการศึกษาของตนเอง โดยจัดให้มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เอง ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมโลก จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนได้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบทั้ง จิตใจ สติปัญญา และมีความรู้คู่คุณธรรมสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข
 - 1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การจัดทำเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการและการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาโดยได้รับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงฝึกปฏิบัติคิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็นหลักการอ่านและเป็นผู้ที่ใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
 - 1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ผลการเรียน ของสถานศึกษา โดยสอดคล้องกับนโยบายของระดับประเทศ ทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไป

ตามระเบียบของการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา และมีการประเมินผลการเรียนรู้ในทุกช่วง
ชั้น จัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีผู้เรียนรู้ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

1.7 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้
ที่หลากหลายทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษาให้เพียงพอและสนับสนุนการ
แสวงหาความรู้ด้วยตนเองกับการจัดกระบวนการเรียนรู้จัดระบบและเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้
เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.8 การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการนิเทศภายในเพื่อพัฒนา
ปรับปรุงวิธีการทำงานของบุคลากรรายบุคคลเพื่อให้มีคุณภาพและเกิดความเชื่อมั่นและว่าถูกต้อง
ก้าวหน้าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและครู

1.9 การแนะแนว หมายถึง การจัดระบบงานและโครงสร้างขององค์กรแนะ
แนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนให้ชัดเจนส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมใน
เรื่องของจิตวิทยาและการแนะแนวการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อสามารถบูรณาการในการ
จัดการเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

1.10 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในและมาตรฐาน
การศึกษา หมายถึง การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ
มาตรฐานศึกษาระดับชาติมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการ
ประเมินภายนอกและการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีและสรุปรายงานประจำปี

1.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ
องค์กรอื่นหมายถึง การระดมทรัพยากรทางการศึกษารวมทั้งวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญา
ท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการพัฒนานักเรียนทางด้านต่างๆ รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี
ศิลปวัฒนธรรม ส่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและ
เอกชน

1.12 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์
หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา หมายถึง การสร้างความเข้าใจ
ความรู้ต่อบุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา
และสถานประกอบการและสถาบันทางสังคมคนอื่น

1.13 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ
สถานศึกษา หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์ จากการตรวจสอบ ทำระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับงาน
วิชาการสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

1.14 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา หมายถึง การคัดเลือกหนังสือ ใบงาน ใบความรู้ เพื่อประกอบการเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

1.15 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง การพัฒนาบุคลากร พัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรและบริบทของชุมชน

2. สภาพการบริหารวิชาการ หมายถึง สภาพการณ์ที่เป็นจริงในการดำเนินการด้านการบริหารวิชาการในโรงเรียน ให้เป็นไปตามขอบข่ายภารกิจการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่กำหนดไว้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้วัดสภาพการบริหารวิชาการจากแบบสอบถามชนิดประเมินค่า 5 ระดับ (5 Rating scale) ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น

3. ปัญหาการบริหารงานวิชาการ หมายถึง อุปสรรคและสิ่งกีดขวางทำให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามขอบข่ายภารกิจการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ในการวิจัยในครั้งนี้ วัดปัญหาการบริหารงานวิชาการได้จากแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5 Rating scale) ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น

4. ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลสำเร็จของการทำกิจกรรมการดำเนินงานขององค์กร ตลอดจนสามารถในการสร้างผลงาน ให้สอดคล้องเป็นไปตาม เป้าหมายวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในส่วนของผลผลิตและผลลัพธ์เป็นกระบวนการเปรียบเทียบของผลงานจริงกับเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ในการวิจัยครั้งนี้วัดประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการได้จากแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5 Rating scale) ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น

5. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียน ที่วัดจัดตั้งขึ้น เพื่อให้การศึกษาแก่ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จัดตั้งอยู่ในวัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินของมูลนิธิ ทางพระพุทธศาสนา จัดการศึกษาเฉพาะสำหรับพระภิกษุสามเณรเท่านั้น โรงเรียนจะได้รับการจัดตั้งได้ ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตหรือเห็นชอบจากมหาเถรสมาคม โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ออก ใบอนุญาตแก่เจ้าอาวาสวัดที่ขอจัดตั้งโรงเรียน

6. ผู้บริหาร หมายถึง พระภิกษุและฆราวาสซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่หัวหน้าสถานศึกษา

7. ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพผู้ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

8. ครูพระ หมายถึง บุคลากรซึ่งเป็นพระภิกษุ ผู้ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

9. กลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 หมายถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มโรงเรียนตามประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งกลุ่มที่ 8 มีทั้งหมด 4 จังหวัดคือ สกลนคร บึงกาฬ อุดรธานี หนองคาย

10. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การแบ่งขนาดโรงเรียนตามจำนวนของนักเรียนแบ่งเป็น

10.1 โรงเรียนขนาดเล็กหมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน

10.2 โรงเรียนขนาดกลางหมายถึงโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 121-300 คน

11. แนวทางการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การที่ผู้วิจัยนำเสนอวิธีการที่จะทำให้ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สูงขึ้น โดยผู้วิจัย นำเสนอสภาพการบริหารงานและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม และนำปัญหาในการบริหารวิชาการในด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ค่าเฉลี่ยรวม มาสรุปเป็นด้านที่ต้องได้รับการพัฒนาโดยนำการบริหารงานวิชาการในด้านดังกล่าวไปสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน เพื่อแสดงความคิดเห็นและนำเสนอวิธีการยกระดับเพิ่มเติม

